

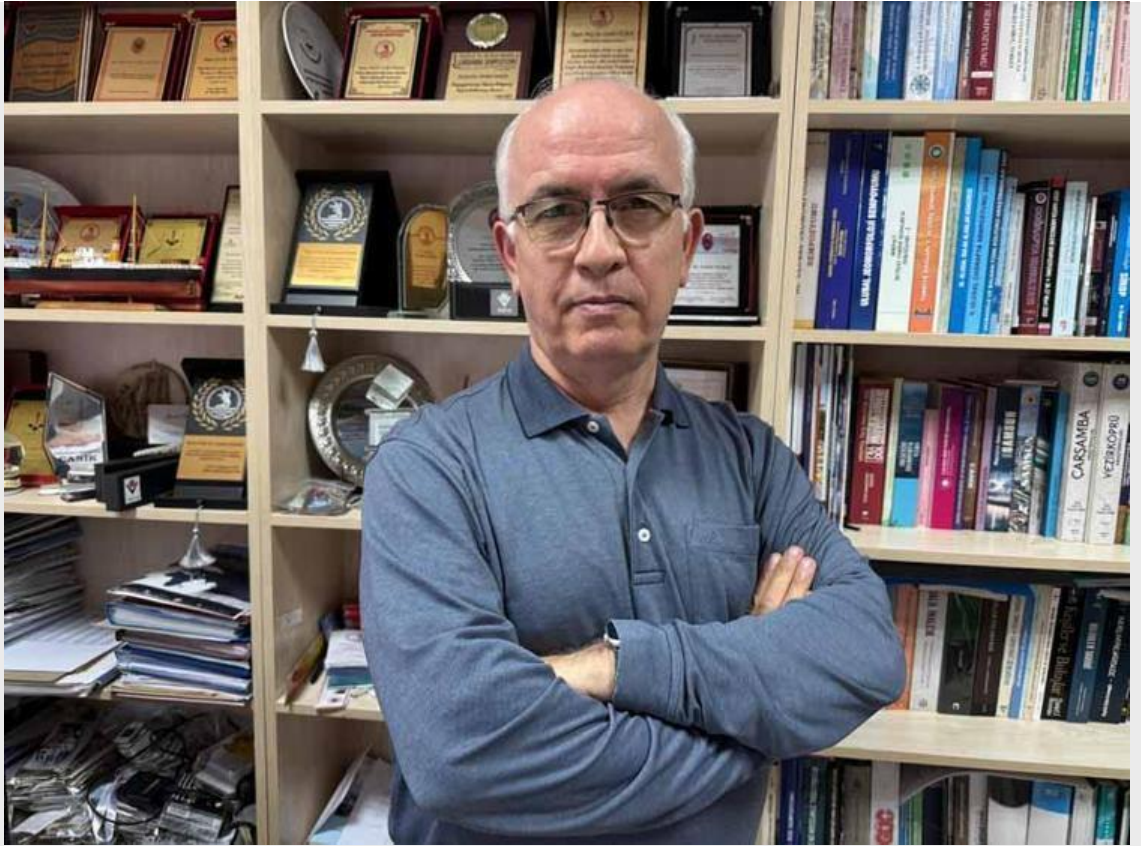
Prof. Dr. Yılmaz: Türkiye, yerleşme ve mesken çeşitliliğiyle adeta bir açık hava müzesi

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nden (OMÜ) Prof. Dr. Cevdet Yılmaz, “Türkiye, yerleşmeler ve meskenler bakımından adeta bir açık hava müzesidir. Coğrafi konumumuz, binlerce yıllık tarihimiz, farklı medeniyetleri barındırmış kültürel zenginliğimiz ve kısa mesafeler içinde bile bir yerden diğerine değişen fiziki çevre koşullarımız, ülkemizin her köşesinde birbirinden farklı yerleşme tipleri ortaya çıkarmıştır” dedi.

Berkay YILDIZ/SAMSUN, (DHA) / • 14 Aralık 2025 - 14:17• Son Güncelleme: 14 Aralık 2025 - 14:17

OMÜ Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Cevdet Yılmaz, Türkiye'nin kırsal yerleşmeleri, kültürel yapısı, jeolojik özellikleri ve tarihsel geçmişi açısından önemli bir çeşitlilik barındırdığını ancak bu çeşitliliğin ortaya çıkardığı kültürel peyzajın ülke genelinde yeterince araştırılıp incelendiğini söylemenin zor olduğunu ifade etti. Her bir coğrafi ünitenin sahip olduğu kendine has özellikleri belirlemek ve o mekanda yaşayan insanların çevreye zarar vermeden bulundukları ortamdan nasıl faydalanabilecekleri hususunda daha fazla çalışmalar yapılması gerektiğini söyleyen [Prof. Dr. Yılmaz](#), "Bugün Türkiye'de sadece kırsal kesimde idari (muhtarlık) anlamında 34 bin civarında köy ve bunun en az iki katı kadar bu köyleri oluşturan köy altı yerleşmesi ile birlikte 100 bine yakın yerleşim birimi bulunmaktadır. Coğrafyacılar, tarihçiler, şehir ve bölge plancıları, sosyal bilimlerin diğer branşlarına ait bilim insanları bu konuda çok sayıda çalışma yapmış ve yayınlamış olmalarına rağmen hala önemli eksiklikler olduğunu görüyoruz. Özellikle kırsal alanların iç göçlerle hızla boşalmasının bir nedeni de bu yerlerin potansiyellerinin tam olarak araştırılıp ortaya konulamamasından kaynaklanmaktadır" diye konuştu.

'KIRSAL YERLEŞMELER EKONOMİK GELİŞMELERE BAĞLI OLARAK DEĐİŐİM VE DÖNÜŞÜM GEÇİRMİŞTİR'

Her bir coğrafi ünitelerin kendine has potansiyellerin yanında riskler de barındırdığını belirten Prof. Dr. Yılmaz, "Yerleşim birimlerimizin olumlu ve olumsuz yönlerinin tespit edilip insanımızın faydasına sunulabilmesi için ayrıntılı saha çalışmalarına ve her zamankinden daha güçlü bir çabaya ihtiyaç duyuyoruz. Çünkü Türkiye'nin zengin coğrafi çeşitliliği ve buna bağlı eşsiz yerleşme mirasını anlamak, korumak ve geleceğe aktarmak hepimizin ortak sorumluluğudur. Kırsal yerleşmeler zaman içerisinde sosyal ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Ulaşım imkanlarının gelişmesi, tarımda makineleşme ve nüfus hareketleri, kırsal yerleşmelerin yapısını etkilemiştir. Bazı köyler nüfus kaybı yaşarken, bazı yerleşmeler ise yeni fonksiyonlar kazanmıştır. Bu süreç, kırsal yerleşmelerin mekansal özelliklerinde değişimlere yol açmıştır. Türkiye kırsal yerleşmeleri üzerine yapılan çalışmaların büyük bölümü dar alanlara odaklanmakta, ülke genelini kapsayan bütüncül araştırmaların sayısı sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle saha çalışmalarında fiziki ve beşeri coğrafya araştırmalarına daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir. Kırsal yerleşmelerin özelliklerinin doğru şekilde ortaya konulabilmesi için disiplinler arası çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak, Türkiye kırsal yerleşme coğrafyası zengin bir çeşitlilik göstermekte; ancak bu alan, kavram, sınıflandırma ve araştırma eksiklikleri nedeniyle yeterince bütüncül şekilde ele alınamamaktadır. Kırsal yerleşmelerin coğrafi, ekonomik ve kültürel özelliklerinin ortaya konulması, hem akademik çalışmalar hem de planlama süreçleri açısından önem taşımaktadır" ifadelerini kullandı.

‘TÜRKİYE ÇOK FARKLI KIRSAL YERLEŞME TİPLERİNE SAHİP’

Türkiye’nin yerleşme coğrafyası ve bunları oluşturan meskenlerle ilgili bilgi veren Prof. Dr. Yılmaz, şöyle konuştu:

“Türkiye, yerleşmeler ve meskenler bakımından adeta bir açık hava müzesidir. Coğrafi konumumuz, binlerce yıllık tarihimiz, farklı medeniyetleri barındırmış kültürel zenginliğimiz ve değişken fiziki çevre koşullarımız, ülkemizin her köşesinde birbirinden farklı yerleşme tipleri ortaya çıkarmıştır. Ancak bu muazzam çeşitliliğe rağmen kırsal yerleşmelerimizin sosyal, kültürel, tarihi ve ekonomik özelliklerinin tüm yönleriyle ele alındığını söylemek kolay değildir. Türkiye coğrafi konumu, doğal çevre özellikleri, tarihsel birikimi ve kültürel çeşitliliği nedeniyle çok farklı kırsal yerleşme tiplerine sahiptir. Ülkemizde köyler, mezralar, yaylalar, obalar ve çeşitli köy altı yerleşmeleri, bulundukları coğrafi koşullara ve ekonomik faaliyetlere bağlı olarak şekillenmiştir. Bu çeşitlilik, Türkiye kırsal yerleşme coğrafyasının en belirgin özelliklerinden biridir.”

‘KIRSAL YERLEŞME COĞRAFYASINDA TERMİNOLOJİ BİRLİĞİ SAĞLANMASI İHTİYAÇ’

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz, “Kırsal yerleşmelerin ortaya çıkışında fiziki coğrafya unsurları kadar beşeri ve ekonomik faktörler de etkili olmuştur. Yer şekilleri, iklim koşulları, su kaynakları ve tarım faaliyetleri yerleşme düzenini belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle Türkiye’nin farklı bölgelerinde toplu, dağınık ve yarı dağınık yerleşme örnekleri görülmektedir. Türkiye’de kırsal yerleşmelerle ilgili çalışmalarda kavram ve tanım sorunları dikkat çekmektedir. Aynı yerleşme türleri farklı bölgelerde farklı adlarla anılmakta, bazı kavramlar ise literatürde farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bu durum, kırsal yerleşmelerin sınıflandırılmasını ve karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Kırsal yerleşme coğrafyasında terminoloji birliğinin sağlanması önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır” dedi.

6

7

